

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 336/09-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. novembra 2009 predbežne prerokoval sťažnosť E. Š., R., zastúpenej advokátkou JUDr. M. Ď., R., vo veci namietaného porušenia jej základných práv zaručených v čl. 46 ods. 1 a 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutím Obvodného pozemkového úradu R. sp. zn. 2008/00245-MIH, ev. č. 2008/000146 zo 14. februára 2008, rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 1 Sp 6/2008-36 z 23. mája 2008 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Sžo 160/2008 z 24. marca 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť E. Š. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. júla 2009 doručená sťažnosť E. Š. (ďalej len „sťažovateľka“), v ktorej namietala porušenie svojich základných práv zaručených v čl. 46 ods. 1 a 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky

(ďalej len „ústava“), ako aj porušenie svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutím Obvodného pozemkového úradu R. (ďalej len „pozemkový úrad“) sp. zn. 2008/00245-MIH, ev. č. 2008/000146 zo 14. februára 2008, rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 1 Sp 6/2008-36 z 23. mája 2008 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Sžo 160/2008 z 24. marca 2009.

Z obsahu sťažnosti vrátane jej príloh vyplýva, že sťažovateľka uplatnila podaním z 26. septembra 1991 reštitučný nárok na vydanie nehnuteľností v katastrálnych územiach R. a B. na základe zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 229/1991 Zb.“), neskôr (27. decembra 2004) aj v zmysle zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov. Pozemkový úrad rozhodnutiami sp. zn. 2001/00034, ev. č. 2001/006806 zo 17. septembra 2001 a sp. zn. 2006/00351, ev. č. 2006/000882 z 5. júna 2006 priznal sťažovateľke právo na prevod náhradných pozemkov do vlastníctva, resp. právo na poskytnutie finančnej náhrady za pozemky a stavby s tým, že pôvodné stavby boli zbúrané a pozemky zastavané, resp. pôvodné stavby sa po prestavbách nedajú využívať na účel, ktorému pôvodne slúžili, a nesúvisia s predmetom poľnohospodárskej výroby.

Podaniami z 31. júla 2006 a 13. novembra 2006, ako aj podaním doručeným pozemkovému úradu 15. januára 2008 sa sťažovateľka domáhala zvýšenia sumy poskytnutej finančnej náhrady o hodnotu výrobnotechnologického zariadenia umiestneného v nehnuteľnostiach, ktoré boli taktiež predmetom uplatnených reštitučných nárokov, a to technologického zariadenia v bývalom liehovare zapísanom v pozemkovej knihe v pzkn. vl. č. 511, ako č. p. 504/2 a v továrenskej budove (likérke) zapísanej v pozemkovej knihe v pzkn. vl. č. 576, ako č. p. 518/1, v oboch prípadoch v katastrálnom území B. (ďalej aj „výrobnotechnologické zariadenie“).

Pozemkový úrad rozhodnutím sp. zn. 2008/00245-MIH, ev. č. 2008/000146 zo 14. februára 2008 nepriznal sťažovateľke vlastnícke právo k výrobnotechnologickému zariadeniu z dôvodu nesplnenia zákonných podmienok vymedzujúcich pôsobnosť zákona č. 229/1991 Zb. v zmysle § 1 ods. 1 označeného právneho predpisu. Pozemkový úrad rozhodnutím sp. zn. 2008/00245-MIH, ev. č. 2008/000146 zo 14. februára 2008 nepriznal sťažovateľke ani finančnú náhradu za výrobnotechnologické zariadenie z dôvodu, že zákon č. 229/1991 Zb. poskytnutie takéhoto druhu náhrady neumožňuje. Pozemkový úrad v tejto súvislosti uviedol: „... Podľa ustanovenia § 1 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení platných predpisov sa zákon vzťahuje na

a) pôdu ktorá tvorí poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patrí, a v rozsahu ustanovenom týmto zákonom aj na pôdu, ktorá tvorí lesný pôdny fond,

b) obytné budovy, hospodárske budovy a iné stavby patriace k pôvodnej poľnohospodárskej usadlosti, včítane zastavaných pozemkov,

c) obytné a hospodárske budovy a stavby slúžiace poľnohospodárskej a lesnej výrobe alebo s ňou súvisiacemu vodnému hospodárstvu, včítane zastavaných pozemkov,

d) iný poľnohospodársky majetok uvedený v § 20.

Na základe vyššie uvedeného zákon sa okrem pôdy a stavieb vzťahuje aj na iný poľnohospodársky majetok uvedený v § 20 zákona. Ide o náhradu živého a mŕtveho inventára ako aj zásob pokiaľ ich pôvodný vlastník vniesol do poľnohospodárskeho družstva alebo mu boli odňaté v období od 25. februára 1948 do 1. januára 1990. Oprávnená osoba má právo požadovať náhradu živého a mŕtveho inventára a zásob na zabezpečenie prevádzky poľnohospodárskej a lesnej výroby. V dôsledku toho, že oprávnená osoba nezabezpečuje poľnohospodársku ani lesnú výrobu, nespĺňa ani podmienky ustanovenia § 20 zákona...

Na základe týchto skutočností rozhodol OPÚ tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia, pretože nie je splnená podmienka § 1 zákona.“

Sťažovateľka napadla rozhodnutie pozemkového úradu sp. zn. 2008/00245-MIH, ev. č. 2008/000146 zo 14. februára 2008 prostredníctvom oprávneného prostriedku na krajskom súde, ktorý ho preskúmal v rámci konania podľa tretej hlavy piatej časti

Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), pričom rozsudkom sp. zn. 1 Sp 6/2008 z 23. mája 2008 preskúmané rozhodnutie pozemkového úradu zo 14. februára 2008 potvrdil, stotožniac sa s právnym názorom správneho orgánu, že sťažovateľke „... nebolo možné priznať vlastnícke právo k technologickým zariadeniam bývalého poľnohospodárskeho liehovaru a továrenskej budovy, lebo vlastnícke právo možno priznať len k nehnuteľnostiam uvedeným v § 1 ods. 1 zákona a nie k technologickému zariadeniu nehnuteľnosti, ktorá bola zbúraná a opätovne zastavaná“. Krajský súd v odôvodnení rozsudku z 23. mája 2008 taktiež uviedol: „Súd v danom prípade nemal také podklady, ktoré by spochybnili alebo vyvrátili správnosť rozhodnutia odporcu a odporca na základe vykonaných dôkazov podľa názoru súdu vyvodil správny záver, ak navrhovateľke podľa § 9 ods. 4 zákona nepriznal vlastnícke právo k technologickému zariadeniu bývalého poľnohospodárskeho liehovaru... a továrenskej budovy (likérky)... z dôvodu, že nespĺňa podmienky zákona uvedené v § 1 ods. 1 zákona.“

Sťažovateľka napadla rozsudok krajského súdu sp. zn. 1 Sp 6/2008 z 23. mája 2008 odvolaním, ktoré prerokoval v odvolacom konaní najvyšší súd, pričom rozsudkom sp. zn. 1 Sžo 160/2008 z 24. marca 2009 preskúmaný prvostupňový rozsudok krajského súdu z 23. mája 2008 potvrdil ako vecne správny. V odôvodnení svojho rozhodnutia najvyšší súd uviedol: „... Účelom zákona o pôde bolo zmierniť následky niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo voči vlastníkom poľnohospodárskeho a lesného majetku v období rokov 1948 až 1989, dosiahnuť zlepšenie starostlivosti o poľnohospodársku a lesnú pôdu obnovením pôvodných vlastníckych vzťahov k pôde a upraviť vlastnícke vzťahy k pôde v súlade so záujmami hospodárskeho rozvoja vidieka aj v súlade s požiadavkami na tvorbu krajiny a životného prostredia.

Zákon sa vzťahoval na a) pôdu, ktorá tvorí poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patrí, a v rozsahu ustanovenom týmto zákonom aj na pôdu, ktorá tvorí lesný pôdny fond, b) obytné budovy, hospodárske budovy a iné stavby patriace k pôvodnej poľnohospodárskej usadlosti, včítane zastavaných pozemkov, c) obytné a hospodárske budovy a stavby slúžiace poľnohospodárskej a lesnej výrobe alebo s ňou súvisiacemu vodnému hospodárstvu, včítane zastavaných pozemkov, d) iný poľnohospodársky majetok uvedený v § 20 (§ 1 ods. 1 zákona o pôde).

... Žalovaný správny orgán preskúmaným rozhodnutím v bode 1) výroku vyslovil, že navrhovateľka spĺňa podmienky podľa § 6 ods. 2 zákona o pôde, v bode 2) jej nepriznal vlastnícke právo k technologickému zariadeniu bývalého poľnohospodárskeho liehovaru... a továrenskej budovy (likérky)... pretože nespĺňa podmienky zákona uvedené v § 1 ods. 1 a v bode 3) rozhodol tak, že navrhovateľke sa za technologické zariadenie stavieb uvedených v bode 2) neposkytne náhrada, lebo § 11, § 14, § 15 a § 16 zákona o pôde takéto náhrady neustanovuje. Z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že správny orgán posúdil nárok navrhovateľky v zmysle § 1 ods. 1 v spojení s § 20 zákona o pôde a vzhľadom k tomu, že navrhovateľka nezabezpečuje poľnohospodársku ani lesnú výrobu dospel k názoru, že nespĺňa ani podmienky ustanovené v § 20.

Podľa názoru odvolacieho súdu zhodne s názorom súdu prvého stupňa správny orgán v danej veci vykonal dokazovanie v dostatočnom rozsahu, riadne zistil skutkový stav veci a vysporiadal sa so všetkými námietkami navrhovateľky.

Odvolací súd taktiež neprihliadol na námietku navrhovateľky, že jej náhrada za technologické zariadenia stavieb prináleží v zmysle ust. § 16 ods. 2 zákona o pôde titulom ostatnej náhrady.

Je potrebné pripomenúť, že citované ustanovenie upravuje nárok na poskytnutie ostatnej náhrady podľa § 14 a 15, teda náhrady za obytné budovy, hospodárske budovy a iné stavby, ktoré podľa tohto zákona nemožno vydať alebo ktoré zanikli alebo boli prevedené na osobu, ktorá nie je povinná ich vydať, obdobne náhrady za pozemok, ktorý sa podľa tohto zákona nevydáva a za ktorý sa neposkytol iný pozemok (§ 14 ods. 1) a náhrady za trvalý porast, ktorý na pozemku bol v čase jeho prevzatia štátom alebo inou právnickou osobou, ak v čase vydania pozemku na ňom nie je iný porovnateľný trvalý porast tej istej kultúry (§ 15 ods. 1).

Žalovaný správny orgán vzhľadom na uvedené dospel k správne právnemu záveru, keď konštatoval, že nárok navrhovateľky nie je možné posudzovať ako ostatnú náhradu podľa § 16 ods. 2 zákona o pôde, pretože ustanovenia § 14 a 15 neumožňujú priznať oprávnenej osobe nárok na technologické zariadenie...

Ustanovenie § 1 ods. 1 zákona o pôde kogentným spôsobom vymedzuje rozsah pôsobnosti tohto zákona. Zo zákonného znenia uvedenej právnej normy nevyplýva vôľa

zákonodarcu ustanoviť rozsah pôsobnosti na príslušenstvo veci ustanovenej v tejto právnej norme pod písmenami a) až c).

Pojem príslušenstvo veci upravuje § 121 ods. 1 Občianskeho zákonníka (OZ) tak, že príslušenstvom veci sú veci, ktoré patria vlastníkovi hlavnej veci a sú ním určené na to, aby sa s hlavnou vecou trvale užívali.

Zo zákonnej definície teda vyplýva, že vec považovaná za príslušenstvo musí byť vecou v právnom zmysle a preto je spôsobilá byť predmetom občianskoprávných vzťahov. Taká vec sa mení na príslušenstvo v dôsledku prejavu vôle vlastníka hlavnej veci, ktorým ju určuje na to, aby sa trvale užívala s hlavnou vecou. Tento prejav vôle je jednostranný a vlastník ho môže kedykoľvek zmeniť, a tak dosiahnuť oddelenie hlavnej veci a príslušenstva. Trvalé užívanie sa posudzuje podľa hospodárskeho účelu a vyplýva z povahy veci. Samostatná povaha príslušenstva spôsobuje, že právne úkony týkajúce sa hlavnej veci sa bez ďalšieho prejavu vôle nevzťahujú na príslušenstvo. Na to, aby došlo k účinkom právneho úkonu týkajúceho sa hlavnej veci aj na príslušenstvo, treba predmetom tohto právneho úkonu urobiť aj príslušenstvo. Ak k tomu nedôjde, nemožno vychádzať z toho, že právnym úkonom došlo aj k prevodu vlastníctva k príslušenstvu...

Podľa názoru odvolacieho súdu vzhľadom na právnu teóriu upravujúcu pojem a právne postavenie príslušenstva veci, pokiaľ by bolo vôľou zákonodarcu priznať oprávnenej osobe právo (vlastnícke, alebo náhradu) k príslušenstvu veci, prejavil by ju v zákonomnom znení právnej normy § 1 ods. 1 zákona o pôde.

Odvolací súd zastáva názor, že technologické zariadenia budov však nie je možné považovať, vzhľadom na ich charakter, ani ako príslušenstvo stavby, pretože svojim charakterom predstavuje súbor zariadení a strojov, ktorých účelom je síce zabezpečenie výroby v hospodárskej stavbe, avšak pri ich posudzovaní vzhľadom na ich trvalé užívanie podľa hospodárskeho účelu vyplývajúceho z povahy veci, nie sú určené na to, aby sa s určitou stavbou aj trvale užívali, keďže technologické zariadenie môže byť demontované a premiestnené do iných priestorov.

Správny orgán teda správne posudzoval nárok navrhovateľky podľa § 1 ods. 1 písm. c) zákona o pôde v spojení s § 20, pretože technologické zariadenia budov je možné výkladom tejto právnej úpravy považovať za mŕtvy inventár ako súbor technických zariadení a strojov potrebných na zabezpečenie poľnohospodárskej výroby. V dôsledku

toho, že navrhovateľka ako oprávnená osoba nepreukázala, že by zabezpečovala poľnohospodársku alebo lesnú výrobu, nespĺnila zákonnú podmienku podľa § 20, z ktorých dôvodov správny orgán správne rozhodol, keď jej nároku na priznanie náhrady za technologické zariadenia budov nepriznal...

Pokiaľ navrhovateľka namietala, že nebol úplne zistený skutkový stav veci a doteraz zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú tu skutočnosti preukazujúce, že v konaní došlo k vadám, ktoré mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci samej, odvolací súd na takúto jej námietku taktiež nemohol prihliadnuť, pretože navrhovateľka nešpecifikovala, v akom rozsahu nebol zistený skutkový stav veci a k akým vadám došlo v konaní, ktoré by mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, pričom odvolací súd po preskúmaní nepadnutého rozsudku súdu prvého stupňa a konania mu predchádzajúceho nezistil také vady, ktoré by boli spôsobilé spochybniť alebo vyvrátiť správnosť a zákonnosť rozsudku súdu prvého stupňa, resp. preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu...“

Sťažovateľka namieta, že pozemkový úrad, krajský súd aj najvyšší súd sa nezaoberali jej námietkami, dôkazy vo veci boli vykonané „... v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi“ a vyhodnotené „... v úplnom rozpore s ich skutočným obsahom...“, v dôsledku čoho malo dôjsť k porušeniu sťažovateľkou označených práv.

Z obsahu argumentácie sťažovateľky (resp. jej právnej zástupkyne) však vyplýva, že namieta predovšetkým právne závery obsiahnuté v označených rozhodnutiach, najmä v rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžo 160/2008 z 24. marca 2009. Podľa jej názoru uplatnené právo na náhradu za výrobnotechnologické zariadenie nemalo byť posudzované podľa ustanovení zákona č. 229/1991 Zb. o náhradách za živý a mŕtvy inventár (§ 20), ale v rámci ustanovení o náhradách za stavby v zmysle § 14 a § 16 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb., pretože hodnota výrobnotechnologického zariadenia tvorí súčasť hodnoty stavieb (liehovaru a likérky), za ktoré bola sťažovateľke priznaná náhrada.

Sťažovateľka na základe uvedenej argumentácie navrhla, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie označených práv zaručených v ústave a dohovore napádanými

rozhodnutiami pozemkového úradu, krajského súdu a najvyššieho súdu, aby uvedené rozhodnutia zrušil a vrátil vec na ďalšie konanie a rozhodnutie a taktiež, aby jej priznal od najvyššieho súdu finančné zadost'učinenie v sume 33 193 €.

V rámci prípravy predbežného prerokovania s'ťažnosti si ústavný súd vyžiadal spisový materiál krajského súdu sp. zn. 1 Sp 6/2008 týkajúci sa predmetnej veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o s'ťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa skúmajúc, či nie sú dané dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Pri predbežnom prerokovaní sťažovateľkinej sťažnosti v časti, v ktorej namietala porušenie svojich základných práv zaručených v čl. 46 ods. 1 a 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozhodnutím pozemkového úradu sp. zn. 2008/00245-MIH, ev. č. 2008/000146 zo 14. februára 2008 a rozsudkom krajského súdu č. k. 1 Sp 6/2008-36 z 23. mája 2008, ústavný súd prihliadal k vymedzeniu jeho právomoci v ustanovení čl. 127 ods. 1 ústavy. Označené ustanovenie ústavy limituje právomoc ústavného súdu vo vzťahu k ostatným orgánom verejnej moci princípom subsidiarity, podľa ktorého ústavný súd rozhoduje o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb vo veci porušenia ich základných práv alebo slobôd v tých prípadoch, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Uvedený princíp sa nepochybné týka aj prípadov, v ktorých sa sťažovatelia ako účastníci konania pred orgánom verejnej správy môžu domáhať ochrany svojich základných práv alebo slobôd využitím právnych prostriedkov nápravy, ktoré im na tento účel dáva k dispozícii zákon.

V danom prípade sa sťažovateľka mohla ochrany svojich práv vo vzťahu k označenému rozhodnutiu pozemkového úradu zo 14. februára 2008 domáhať využitím právnych prostriedkov umožňujúcich preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu súdom podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku (§ 244 a nasl. OSP) a vo vzťahu k rozsudku krajského súdu č. k. 1 Sp 6/2008-36 z 23. mája 2008 prostredníctvom odvolania, o ktorom rozhodoval najvyšší súd v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sžo 160/2008.

V sťažovateľkinej veci bolo sporným posúdenie právnej otázky, a to právna kvalifikácia výrobnotechnologického zariadenia liehovaru a likérky (ako živého a mŕtveho inventára alebo súčasti, či príslušenstva stavieb, v ktorých bolo umiestnené), a následne posúdenie, či sťažovateľke na základe ustanovení zákona č. 229/1991 Zb. prislúcha právo na finančnú náhradu za výrobnotechnologické zariadenie liehovaru a likérky, pokiaľ jej bola priznaná náhrada za stavby samotné – budovy liehovaru a likérky. Krajský súd aj najvyšší súd boli oprávnené preskúmať nielen zákonnosť napádaného rozhodnutia

orgánu, na ktorý sa vzťahovala ich prieskumná právomoc, ale aj procesný postup príslušného orgánu, ktorý vydaniu preskúmaného rozhodnutia predchádzal.

Sťažovateľka teda vo vzťahu k napádaným rozhodnutiam pozemkového úradu a krajského súdu disponovala dostupným a účinným prostriedkom nápravy v záujme účinnej ochrany jej základných práv priamo v konaní pred súdmi podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku.

Na základe už uvedených skutočností ústavný súd po predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

Ústavný súd sa pri predbežnom prerokovaní zaoberal aj tou časťou sťažovateľkinej sťažnosti, ktorá smeruje proti rozhodnutiu najvyššieho súdu vo veci sťažovateľkou uplatneného nároku na náhradu za výrobnotechnologické zariadenie liehovaru a likérky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa môže každý domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 46 ods. 3 ústavy každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom.

Podmienky a podrobnosti o súdnej a inej právnej ochrane ustanoví zákon (čl. 46 ods. 4 ústavy).

Podľa čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v... čl. 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta alebo ktoré je uplatňované súdnou cestou, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy).

Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať uvedené základné právo účastníkov garantované v čl. 46 ods. 1 ústavy.

Výklad a aplikácia zákonných predpisov zo strany všeobecných a správnych súdov musí byť v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru), ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť označené práva v rozpore s ich podstatou a zmyslom.

Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (napr. III. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06).

Podľa čl. 142 ods. 1 ústavy súdy rozhodujú v občianskoprávných a trestnoprávných veciach a preskúmajajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy a zákonnosť rozhodnutí, opatrení alebo iných zásahov orgánov verejnej moci, ak tak ustanoví zákon.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. V zásade preto nie je oprávnený posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani posudzovať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil.

Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy však patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže posudzovať rozhodnutie všeobecného súdu, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05).

Predmetom konania pred ústavným súdom nie je sťažovateľkou uplatnený nárok na finančnú náhradu za výrobnotechnologické zariadenie liehovaru a likérky, ale kontrola zlučiteľnosti záverov najvyššieho súdu v sťažnosťou napádanom rozsudku sp. zn. I Sžo 160/2008 z 24. marca 2009 so sťažovateľkou označenými článkami ústavy a dohovoru.

Z obsahu spisového materiálu krajského súdu sp. zn. 1 Sp 6/2008 je zrejmé, že v predmetnej sťažovateľkinej veci išlo o posúdenie právnych otázok (ktoré boli sporné), a to právnej kvalifikácie výrobnotechnologického zariadenia liehovaru a likérky pre účely zákona č. 229/1991 Zb. (ako živého a mŕtveho inventára alebo súčasti, či príslušenstva stavieb, v ktorých bolo umiestnené) a taktiež posúdenie, či sťažovateľke na základe ustanovení zákona č. 229/1991 Zb. prislúcha právo na finančnú náhradu za výrobnotechnologické zariadenie liehovaru a likérky, pokiaľ jej bola priznaná náhrada za stavby samotné – budovy liehovaru a likérky.

Najvyšší súd sa zaoberal námietkami a argumentáciou sťažovateľky v konaní a vec prerokoval na verejnom pojednávaní konanom 24. marca 2009 za účasti právnej zástupkyne sťažovateľky (o čom svedčí zápisnica o pojednávaní pred odvolacím súdom z 24. marca 2009 na č. 1. 54 a 55 spisu).

Zo súdneho spisu, ale ani z argumentácie sťažovateľky nevyplýva žiadna konkrétna skutočnosť, ktorá by podľa názoru ústavného súdu mohla predstavovať dostatočný dôvod na pochybnosť, či v priebehu konania pred krajským súdom a najvyšším súdom boli rešpektované princípy a požiadavky spravodlivého konania (predovšetkým zásady rovnosti strán, kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní). Pre rozhodnutie vo veci boli relevantné a postačujúce listinné dôkazy a v konaní pred krajským súdom a najvyšším súdom išlo predovšetkým o posúdenie sporných právnych otázok. Uvedené skutočnosti v spojení s tým, že ústavný súd nezistil žiadnu konkrétnu skutočnosť svedčiacu v prospech tvrdenia sťažovateľky o nezákonnom vykonaní dôkazov, vylučujú porušenie sťažovateľkiných práv vyplývajúcich z čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. z čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 48 ods. 2 ústavy procesným postupom najvyššieho súdu v danej veci a svedčia aj o opodstatnenosti, resp. ústavnej konformnosti jeho záverov v napádanom rozsudku sp. zn. 1 Sžo 160/2008 z 24. marca 2009 v časti týkajúcej sa preskúmania procesného postupu krajského súdu a pozemkového úradu.

V rámci posúdenia zisteného skutkového stavu najvyšší súd na základe konkrétnych faktov zrozumiteľne a bez zjavných logických protirečení vysvetlil svoje právne závery.

Podľa § 1 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. zákon sa vzťahuje na

a) pôdu, ktorá tvorí poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patrí, a v rozsahu ustanovenom týmto zákonom aj na pôdu, ktorá tvorí lesný pôdny fond,

b) obytné budovy, hospodárske budovy a iné stavby patriace k pôvodnej poľnohospodárskej usadlosti, včítane zastavaných pozemkov,

c) obytné a hospodárske budovy a stavby slúžiace poľnohospodárskej a lesnej výrobe alebo s ňou súvisiacemu vodnému hospodárstvu, včítane zastavaných pozemkov,

d) iný poľnohospodársky majetok uvedený v § 20.

Podľa § 20 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. na zabezpečenie prevádzky poľnohospodárskej alebo lesnej výroby má pôvodný vlastník živého a mŕtveho inventára, ako aj zásob právo na ich náhradu, pokiaľ ich vniesol do poľnohospodárskeho družstva alebo mu boli odňaté v období od 25. februára 1948 do 1. januára 1990. Ak pôvodný vlastník zomrel alebo ak bol vyhlásený za mŕtveho, má právo požadovať náhradu na zabezpečenie prevádzky poľnohospodárskej alebo lesnej výroby ďalšia oprávnená osoba uvedená v § 4 ods. 2.

Podľa § 14 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. oprávnenej osobe patrí náhrada za obytné budovy, hospodárske budovy a iné stavby, ktoré podľa tohto zákona nemožno vydať alebo ktoré zanikli alebo boli prevedené na osobu, ktorá nie je povinná ich vydať. Obdobne oprávnenej osobe patrí náhrada za pozemok, ktorý sa podľa tohto zákona nevydá a za ktorý sa neposkytol iný pozemok.

Podľa § 15 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. oprávnenej osobe prislúcha právo na náhradu za trvalý porast, ktorý na pozemku bol v čase jeho prevzatia štátom alebo inou právnickou osobou, ak v čase vydania pozemku na ňom nie je iný porovnateľný trvalý porast tej istej kultúry.

Podľa § 16 ods. 1 a 2 zákona č. 229/1991 Zb. náhradu za pozemky, ktoré sa podľa tohto zákona nevydávajú a za ktoré nebol poskytnutý oprávnenej osobe iný pozemok,

poskytne štát. Výšku náhrady v hotovosti upraví vláda Českej republiky a vláda Slovenskej republiky svojím nariadením (ods. 1).

Ostatné náhrady podľa § 14 a § 15 zákona č. 229/1991 Zb. poskytne právnická osoba (právny nástupca), ktorá vec drží alebo ju držala v čase zániku nehnuteľnosti, alebo ju previedla na osobu, ktorá nehnuteľnosť podľa tohto zákona nevydáva. Ak túto osobu nemožno zistiť alebo ak touto osobou je rozpočtová organizácia, alebo príspevková organizácia, náhradu poskytne štát prostredníctvom pozemkového fondu (§ 17 ods. 1) podľa všeobecne záväzného právneho predpisu. Taktiež náhradu podľa § 14 a § 15 poskytne štát, ak bývalé národné výbory alebo Zbor povereníkov previedli hospodárske budovy a rodinné domčeky do vlastníctva fyzických osôb.

Podľa § 2 písm. b) nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 97/1992 Zb., ktorým sa upravujú niektoré otázky náhrad podľa zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len „nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 97/1992 Zb.“) pre účely tohto nariadenia sa rozumie mŕtvym inventárom najmä stroje, náradie, dopravné prostriedky a zariadenia používané v poľnohospodárstve.

Zákonodarca ustanovením § 1 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. taxatívnym a výslovným spôsobom vymedzil pôsobnosť uvedeného zákonného predpisu, pričom v rámci písmen a) až c) definoval okruh nehnuteľného majetku, ktorého sa môžu týkať reštitučné nároky a v rámci písmena d) v spojení s § 20 zákona č. 229/1991 Zb. rozsah ďalšieho majetku určeného na zaistenie poľnohospodárskej alebo lesnej výroby.

Sťažovateľkin názor, že výrobnotechnické zariadenie liehovaru a likérky nemá byť posudzované z hľadiska podmienok vymedzených v § 1 ods. 1 písm. d) v spojení s § 20 zákona č. 229/1991 Zb., ale má byť považované za príslušenstvo stavieb (v niektorých podaniach sťažovateľka uvádza aj, že ide o ich neoddeliteľnú súčasť), najvyšší súd neakceptoval s poukazom na skutočnosť, že príslušenstvo je vecou (súborom vecí) v právnom slova zmysle a ako také je spôsobilé byť aj samostatným predmetom právnych

vzťahov. Táto jeho povaha spôsobuje, že pokiaľ by mohla vzniknúť pochybnosť, či sa právne následky týkajúce sa hlavnej veci vzťahujú aj na príslušenstvo, vyžaduje sa výslovný prejav vôle aj vo vzťahu k príslušenstvu hlavnej veci (čo najvyšší súd demonštroval analogickým výkladom § 121 ods. 1 Občianskeho zákonníka). S prihliadnutím na už uvedenú skutočnosť, že zákonodarca ustanovením § 1 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. taxatívnym a výslovným spôsobom vymedzil pôsobnosť uvedeného zákonného predpisu, pokiaľ ide o majetok, ktorého sa môžu týkať reštitučné nároky, pričom stroje a technické zariadenia určené na zaistenie poľnohospodárskej produkcie alebo lesnej výroby výslovne definoval ako „mŕtvy inventár“ (pozri § 2 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 97/1992 Zb.) a podmienky uplatnenia reštitučných nárokov vo vzťahu k takémuto majetku výslovne upravil v § 1 ods. 1 písm. d) v spojení s § 20 zákona č. 229/1991 Zb., nemožno záver najvyššieho súdu, že ustanovenie § 1 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. neumožňuje priznávanie náhrad za výrobnotechnické zariadenie ako príslušenstva nehnuteľného majetku vymedzeného v § 1 ods. 1 písm. a) až c) zákona č. 229/1991 Zb., považovať za popierajúci znenie, účel či zmysel zákona č. 229/1991 Zb.

Záver najvyššieho súdu obsiahnuté v napádanom rozsudku sp. zn. 1 Sžo 160/2008 z 24. marca 2009 preto nie je možné kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. Odôvodnenie označeného súdneho rozhodnutia pritom jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany v posudzovanej veci. V tomto kontexte samotná skutočnosť, že si najvyšší súd neosvojil interpretáciu výsledkov dokazovania a ich právne posúdenie z pohľadu sťažovateľky, nemôže viesť k záveru o porušení sťažovateľkou označených práv zaručených v ústave a dohovore.

Ústavný súd sa vzhľadom na už uvedené skutočnosti nedomnieva, že by závery najvyššieho súdu v predmetnej veci bolo možné kvalifikovať ako nezlučiteľné so sťažovateľkou označenými článkami ústavy a dohovoru, teda že by zo strany orgánov súdnej moci nebola sťažovateľke ústavne konformným spôsobom poskytnutá súdna ochrana tak, ako to vo svojej sťažnosti namietala.

Z už uvedených dôvodov ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol sťažnosť v časti smerujúcej proti najvyššiemu súdu ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2009